

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tésék és hirdetési díjak küldendők. ::

Tavaszi ének.

— Mutatvány szerző sajtó alatt levő kötetéből. —

Hála, hála az Úrnak!
Előtte leborúlnak
Mind, akiket teremtett,
Hogy áldják őt: a Szentet.
Im' elhozta a tavaszt,
Mely életet szül, fakaszt.
A kihalt föld megéled;
Árad áldás és élet.

Isten úr a föld felett,
Ő üzte el a telet.
Szavára itt lenn a föld
Hímes ruhát veszen, ölt.
A fák rügye fakadoz,
Erdő, mező illatoz;
Mintha mássá lett volna:
Mosolyog hegy, völgy, róna.

Minden, minden őt áldja!
Dicsőségét kiáltja.
Mindenekben minden ő!
— Kiáltja hegy, völgy, mező.
Hirdeti rét virága:
Örök az ő jósága!
Érzi, tudja itt minden:
Mily hatalmas az Isten!

Ha szól, dörög odafent:
Világokat ront, teremt.
Semmiből is életet
Hoz elő a föld felett.
Zord tél nyomán szül, fakaszt
Nyájas, vidám szép tavaszt;
Érezteti erejét
A világban szerteszét.

Dicsőítsük érte őt:
Ez örök, bölcs Teremtőt,
Ki lelkünk felvidítja,
Az időt megújítja.
Uram! áldunk, dicsérünk,
Mert megadod, mit kérünk:
Örök tavaszt, újulást
És szívünkbe vidulást.

Erdélyi Imre.

Milyenek kívánjuk a jövő lelkész- képzést?

Kiss Ferenc. székfoglalója.*

Négy tételbe foglalom az alapkövetelményeket :
szakképzettség,
gyakorlati képesítettség,
műveltség s
keresztyénség.

Minden theológusnak kell a theológiai összes tudományágakban egy bizonyos, nem dátumokban, lókusokban, grammatikai subtilitásokban s §§-okban elvesző, hanem az egész mezőt áttekinteni képes megbízható ismerettel, általános tájékozottsággal rendelkezni ; e határon belül, amint kit-kit hajlama indít, valamely tárgykörrel, mint kiválasztott szakkal (exegézis, syst. theológia stb.) részletekig menő alaposítással foglalkozni, a rokon tudományok közül a lélektan (logika) és neveléstan főbb problémái felől nem annyira terjedelmileg, mint lényegében tájékozottnak lenni s végül egy modern nyelvet az olvasási készségig elsajátítani. E körben felmentve érzem magamat a részletes indokolás alól, de azt hangsúlyozottan ki kell emelnem, hogy a biblia helyes ismerete s magyarázhatása szempontjából mai theológiai irodalmunk különösen e téren elmaradottsága miatt *valamelyik modern nyelv tudása nélkül senkit lelkészre nem képesítenék*, ami különben a színvonal emelése szempontjából is felettébb kívánatos.

A szaktudással párosulni kell a gyakorlati képesítettségnek. Isten országának első sorban nem tudósokra, hanem alkalmas *munkásokra* van szüksége. Az alkalmasság feltétele ugyan a tudás, de a dolgozó két keze a gyakorlati készség. A teljes készséget az élet adja meg, az alapelveket azonban már vinnie kell magával az életbe lépőnek. A künn tanulás sok nehézsége, kísérletezése, botlása tenger időt tesz gyümölcstelenné s nekünk nincs jogunk az építő munkától egy percet sem elrabolnunk. A gyakorlati képesítettség alatt nem a szertartások technikájába begyakorlottságot értem, hanem mindazon követelmények lehető ismeretét, melyekkel az élet szeges buzogánya zörget a lelkészi hivatás, működés ajtaján s ez ismeret alapján a feleletnek, a tettnek begyakorlását, mellyel a lelkész válaszol az élet részéről bementett nagy és égető szükségletekre. Tanulmányai közben be kell magát gyakorolnia az előadás művészetébe, a vallástanításba, vasárnapi iskolák, ifjúsági egyletek vezetésébe, szövetkezetek ügymenetébe stb. s ha az egyéni lelkipásztori gondviselés (cura pastoralis) gyakorlására a képzés alkalmat alig nyújthat : az intézményes gyülekezeti (belmissziói) munka s a népjóléti (szociális) intézmények elméleti ismeretén

* A beszéd első része az újhelyzettel foglalkozik, a most közölt rész az újhelyzethől folyó követelményeket tárgyalja s a 3-ik rész egyházkerületünknek e követelmények alapján teendőit fejtegeti.

kívül bizonyos terjedelmű gyakorlati készséget okvetlenül kell adnia.

Harmadik exigentia a leendő lelkészeknél a műveltség. E követelmény sem több, sem kevesebb, mint amennyit minden más értelmi pályán működő egyénnel szemben támasztunk, de külön hangsúlyozottságának indokául fel kell említenem, hogy az átlag színvonalon alul maradás, a társas érintkezések bevett formáival hadilábon állás, a szűk látókör, az egyoldalúság, a modortalanság, egyetlen pályán sem áll olyan visszataszító ellentmondásban a hivatal és hivatás jellegével s sehol nem hat annyira vissza a legodaadóbb buzgósággal végzett munka eredményességére, mint épen a lelkészi pályán. Pál az Areopágon is meg tudott állani s a Festusok udvarában sem vallott benne szégyent a képviselt eszme.

Et venio nunc . . . lelkészsképzésünk alapja s végcélja a leendő lelkészekben a keresztyén személyiség kialakítása. Szószaporításnak tűnhetik fel e tétel beállítása, a kérdés ismerői tudják, hogy szomorúan nem az ; szemrehányás hangját gyaníthatja kirezdülni e követelmény hangoztatásával a minden szóra éber fül, az Isten tudja, hogy nem az. Nem, hanem vallomás és fogadás . . . Ha a só megízetlenül . . . , ha a hegyen épült várost Babilonnak nevezik . . . , ha a keresztyén pap élete, egyénisége, példája nem keresztyén, ha ez a nemzetség csak szájjal közelget Őhozá. Aki a Krisztushoz akar vezérelni, annak magának is a Krisztusénak kell lennie. Aki hit tüzeit akar másban gyújtani, annak magának is égni kell a hitben és a hitért s ki útmutató akar lenni a földről az ég felé vivő úton, azon olvasható betűkkel kell ragyogni a Jézus nevének. Nekünk, illetve Istennek nem tömeg-hit kell, hanem keresztyén személyiség. Formálhat ilyet másokból, ki maga sem az ; szolgálhatja Isten ügyét, ki nem az övé : hirdetheti a Krisztus keresztyét, az áldozat megdicsőítő hatalmát, az önmegtágadás mennybe emelő erényét, ki a maga pogány, vagy enyhébben szólva világi enjét megtagadni meg sem kísérelte ? Elvégre is a lelkészi pályára lépni senki sem kénytelen, de ki erre szánta el, szentelte fel életét, attól még a világ szerinti becsület fogalma is megköveteli a pályának megfelelő személyiséget. E helyen pedig többről van szó ; lelkiismereti kérdés a lelkészi hivatalba lépés s a Szentlélek elleni bűn határán jár, ki e pályának csak napszámosa, vagy kihasználója. Tapadjon inkább nyemhez nyelvem, mintsem hirdetni tudjam az örök Igaz házában egy üdvösséget becsületesen kereső gyülekezet előtt a Krisztus istenségét, ha nem tudom lelkemből, hitemmel vallani : te vagy a Krisztus az élő Isten fia ; némuljon el inkább ajkamon az articulált beszéd, mintsem a sir szélén lehajtott fővel kesergők előtt a viszontlátás hitét említeni merjem, ha nem tudom könnyes szemmel bár, de lelkemből, hitemmel vallani : te vagy a Feltámadás és az Élet ! Ezt a személyiséget nevelni kell és nevelni lehet s akinél nem lehet, ott lelkészi hivatásról szólni sem lehet.

MANDEL LIPÓT

cipő árúháza Piac-u. 28.

Bevéselt egység-árak : 12'—, 16'—, 20'—, 24'— korona.

Levél nt. Nagy Lajos lelkész urhoz.

„Egyházi szabályrendeletek“ c. cikkéhez.

Kedves Lajos Bátyám!

Nem a magam érdeméből és tehetségéből, hanem nt. Ferenczy Gyula úrnak, az én régi, kedves tanáromnak figyelméből hozzá jutottam a mai napon a D. P. L. idei 2. számához. Mint a régen nem látott jó ismerősnek, úgy megörültem a mi kedves lapunknak. Hát még, amikor felbontottam s láttam, hogy nemcsak a külső az ismerős: belül is olyan régi jó ismerőssel találkozom, mint amilyen Lajos Bátyám is. Mert nem kételkedem azon, hogy jó helyen járok, ha Felsőbányára adresszálom ezeket a sorokat.

Olvasom, olvasom áldott jó lelkének az Egyházi Szabályrendeletekről írott sorait és — ne haragudjon rám! — lelki szemeim előtt egyszerre, mint valami szimbólum tűnik föl, kedves Lajos bátyám... hazai gondolkozásunk szimbólumaként.

Még egyszer kérem: ne haragudjon rám! Nem a világlátott embert akarom én szenvedlegni... Hiszen az én szemeim ebben az ángliusz világban bizony még ma sem igen látnak. De azért mégis, kezd már előttem is valahogy derengeni s akár akarom, akár nem: meg kell látnom annak az igazságát, hogy itten igen, de odahaza még nincsen belmisszió.

Ha megkérdeznék tőlem: micsoda van hát itt, talán nem is tudnék rá megfelelni. De azért rámutathatnék már most is a vasárnapi iskolákra, az ifjúsági egyesületekre (Y. M. C. A. = ker. ifjak szövetsége), biblia-tanulmányozó társulatokra, rá tudnék mutatni arra, hogy a belmissziói munkásságban a lelkész csak egyike a világiak közt a munkásoknak stb., de rá tudnék mutatni mindenekelőtt arra, amit Lajos bátyám leginkább zokon vesz: a hívek látogatására.

Mert minden belmissziói munkálkodásnak éppen ez az alapja. Enélkül nem lehet csinálni semmit: ezzel mindent. Felolvasó esték rendezése még nem belmissziói munkálkodás. Nekünk nem a tömegre, hanem az egyénre kell irányítanunk figyelmünket. Hozzáférköznünk nem a néphez, hanem a nép tagjaihoz, az egyeseknek szívéhez, lelkéhez. Megismerni lelküknek legtítkosabb rugóit is. Ellesni gondolatukat, vágyaikat, tudni céljaikat, törekvéseiket, névről nevezni a szopósgyermeket is: csak amikor így ismeri a lelkész gyülekezetét, csak akkor kezdhet hozzá a tulajdonképeni belmissziói munkájához.

Ezt pedig nem lehet másképpen elérnünk, mint fölkeressük híveinket alkalmas és alkalmatlan időben. Könnyű a testi orvosnak! Ha az embereknek megfájul csak a tyúkszemük is: mindjárt jajt kiáltanak. De ha a lelkük üdvösségét fenyegeti is halálos veszély: azt — ma még — nem érzik és elhallgatnak vele! A lelki orvos reá van utalva, hogy maga keresse betegeit. Igaz, hogy aztán könnyű dolga is van:

csak ki kell nyújtania kezét s mindjárt meg is találta azt.

A magyar nép amugy sem közlékeny természetű. A bizalmatlanság is meg van benne. Nem lehet várunk, hogy ő jöjjön mihozzánk: nekünk kell fölkeresnünk őt. Kikutatni lelkének zárait s megtalálni az azt felnyitó kulcsot. Ha ez a kulcs aztán kezünkben van: megnyertük ügyünket.

Nagyon nehéz munka ez, de csak kezdetben. Amikor megismerkedtünk híveinkkel s van velük miről beszélgetni: önmagától megy. Talán legkönnyebb volna elkezdni, ha ismét megkezdénők azt a munkát, aminek odahaza is láttam fakult írású nyomait: a családkönyvek vezetését. Hanem az általam látottaknál sokkal szélesebb alapon.

És mennyivel könnyebb munka ez otthon, mint idekünt, a magyarok között! Amikor nem kell a lelkésznek agyonütöni munkája esetleges eredményét azzal, hogy most pedig Atyámfia, adj egy fél dollárt erre, vagy arra! És ahol a lelkésznek, legfeljebb személyi gondjai vannak, de az egyház anyagi fenntartásának gondjai nem nehezdednek vállaira!

Hanem abban tökéletesen igazat adok Lajos Bátyámnak, hogy ezt a munkát szabályrendeletekkel nemhogy előbbre vinni, de még csak megindítani sem lehet. A kérdés megoldásának nyitja ott van lefektetve, nt. Andrassy Kálmán úr gyönyörű cikkében. Olyan tömör, valósággal hátborzongató jellemzést talán még sohasem olvastam, mint az általa boncolgatott „sötét pont“: „...a lelkési vizsgák eredménye teljes sivárságában állítja elénk a belső hivatás nihilizmusát“. Hogyan? Hát elhíheti azt valaki, hogy a mai teológus ifjak között nincsen igazán hivatott ember? És ha mégis a belső elhivatás nihilizmusáról lehet beszélni s ha így kell szólnia hivatalosan egy püspöknek, akinek minden szava a megfontolt igazság kell, hogy legyen s a Baltazáré bizonyára az: akkor a hiba a nevelésben van. De ez nekem már magas iskola.

A vegyes házasságokkal kapcsolatos legújabb szabályrendelet pedig valósággal a komikum erejével hat.

Kedves Lajos Bátyám!

A törvénykönyvet pár hétre elkérte tőlem egyik kollégám. Igazán nem tudom megmondani, mi van az E. T. V. t.-c. 34. §-ának A) 4. pontja alatt. De ha az van, amit a Lajos Bátyám írásából sejteni lehet: szabályrendeleteink kritizálásáért bizony, ne men-tegessük magunkat. Hanem üssünk rá arra a törvénykönyvre s mondjuk ki bátran: mi vizsgáljuk még az Istenségnek mélységeit is! Talán el kell szenvednünk egy-két fegyelmi vizsgálatot. — nem baj! Minden ügynek voltak martyrjai. De ott legyünk majd azon a zsinaton s rajta legyünk, hogy az ilyen, a szabadgondolkozást béklyóba kötő paragrafusok törölve legyenek a törvénykönyvünkből!

Még egyszer kérem: ne haragudjon rám!

Református zsoltárok és imakönyvek

bárhon hirdetett áron a
legszebb kivitelben kaphatók

CSÁTHY FERENCZ
Debreczen legrégibb

könyvkereskedésében.

Vidéki megrendelések gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

*

Talán el sem hiszi, ha mondom: én is öszülök már. Legyen elnéző s vegye úgy, mintha a felnőttek és egyenrangúak közül szólott volna valaki.

A legszívesebben üdvözli szerető öccse:

Meleg Gyula,
buffaloi N. Y. ref. lelkész.

Nagyszebeni levél.

Nem tehetek róla, de a következő gondolatok rég papirra kívánczok. Lehet, hogy jóknak találják az olvasók, lehet, hogy nem. Nekem már mind-egy: leírom őket.

Gyermekkoromban falvainkban úgy hírtett, hogy a jó tanuló falusi gyermeket csak be kell vinni a debreceni Kollégiumba és otthagyni, embert faragnak ott belőle; ha jól tanul, papot, de legalább is jegyzőt, vagy tanítót. Majdnem így történt velem is. Csak annyiban „majdnem“, hogy nem hirdetem az ígét, hanem az igazságot, amellyel azonban — hiszen ember csinálja, embernek csinálja — az egyik polgártárs tán soh' sincs megelégedve. És még csak annyiban „majdnem“, hogy kellett fizetni előbb kevesebbet, 1888 szeptemberétől, mint a tíz krajcáros ebédek, a tányérosi és bügvési hivatal megszűntétől többet, azóta meg bizonyára még többet kell fizetni. Azt szeretném tehát én, hogy csakugyan úgy volna ma is, amint hallottam gyermekkoromban: „csak be kell vinni a Kollégiumba“. Sok híres és kevésbé híres embert nevelt ilyenekből a Kollégium hazánkban és egyházunknak évszázadok folyamán. A régi szegény tanulói intézményt szeretném tehát megvalósítva látni, úgy, hogy bejuthatnának oda csakugyan a „szegények“ és otthont találnának a „tanulók“, hogy az Istentől szellemi javakkal megáldottak, de anyagilag szegények ne maradnának az eke szarva mellett, hanem odakerülnének, ahova valók.

Nem óhajtanék szellemi proletariátust nevelni, hanem az intézményt a mai időknek megfelelően felújítani. Úgy gondolom, hogy a legjobb jait tanult pályákra kellene kiképezni, de akik a rostából (tán a IV-ik gimn. és réal végén) kihullanának, azokat sem eresztenék szélnek, hogy a szülék csak úgy véletlenül válasszanak neki ipart és iparost. Tán mindnyájan visszaemlékszünk olyan osztálytársunkra, aki csak oly büszkesége volt a maga nádfődeles, agyaggal padlózott, tanszer-kiállítás nem hogy megnyert, de nem is taneszközökkel ellátott, avagy el sem látott iskolájának, mint mi, de mellőlünk elmaradt és szülei tudatlansága, járatlansága miatt olyan iparra és olyan iparos családhoz került tanonc-
nak, amely nem volt neki való, jövőjére jó. Az intézmény ennek elejét venné egyrészt az ipar megválasztása, másrészt az iparos megválasztása által, hogy az ipar, avagy a kereskedés terén az ilyenek

is odakerüljenek, ahova valók. De ha tanonc-
kiadta az intézetet, akkor sem venné le a gondját róluk, hanem, mint inas-otthon és mesterlegény-otthon, este befogadná, reggel kibocsátaná karjai közül, hogy csak a munkaidő alatt volna szeme elől távol, hogy fejlődése helytelen irányban, erkölcs-
veszélybe ne sodródjék, mert mester s családja, a segéd és a tanonc között nem olyan a viszony már, mint régen. Lenne műhely az intézetben, már olyan, amilyen. Ebben a segédék én tanoncok tanítgatnák, mutogatnák azoknak, akik még középiskolába járnak, mesterségök elemeit, hogy a gyermek tanuló ne irtózáttal menne a rostáláskor iparra és ne vak-
tában, hanem tudná, mihez van kedve és tehetsége, valamint azt is, körül-belül milyen kilátásai lehetnek önállóság, jövedelem tekintetében. Ennek meg-
volna az a haszna is, hogy a tovább tanulók is gyakorolgatnák magokat, ha nem egyszer, másszor. Nem ártana meg nekik, ha meglelt korukban család-
juk körében a legcsekélyebb hibáját ajtózárnak, minek, megtudnák javítani. De legtöbb haszon abban lenne, hogy az így önállóvá lett iparos és ok-
levelet nyert diák nem érezné oly távol egymástól magát, mint most.

Akik iparra hajlandósággal nem bírnának, ott lenne a virág-, kereskedelmi-, gyümölcs-, konyha-
és mit tudom én miféle nevű kertészet, ahol megtanulnák a belterjes kertészetet, földművelést, hogy ezek se kallódjanak el, félvén hazamenni a falu gúnyjától. Ha kitanultan hazamehetne, akkor már nem gúnyolnák.

Ez az intézet tehát kit-kit odasegítene, ahova való, egyiket tanult pályára, másikat iparra, keres-
kedésre, harmadikat kertészetre, földművelésre. — Mindegyik értené a maga dolgát, tehát haladna, boldogulna a pályáján. Használna magának, ember-
társainak, felekezetének, hazájának.

És vajjon felekezeti kérdést csinálnánk-e belőle?

Dehogy! Aki magyar, azt szívesen látnók, tán azt is, aki nem magyar, ha nyílt szívvel közelednék felénk, mert a legfőbb cél a haza java lenne!

Nagyjában ennyi, ami nem hagyott nyugtot. Tudom, pénz kellene hozzá, de erről talán máskor.

Dr. Medgyesi Károly.

Tüköreserepek.

Hol az igazság?

Dr. Veress István bizonyára nem is gondolta, hogy cikkével a hozzászólások ekkora fellegét támasztja fel. Ha e fellegből termékenyítő eső hull arra a szántóföldre, melyről a beléje vetett eszmék nyomán az alkotások aratását várjuk, akkor cikkével nagy szolgálatot tett református közéletünknek.

De ha csak porfelhő a bizonyosságok és ellenérvek

KÉSZÍT:

minden a fénykép-
szeti szakmába vágó
művészi munkákat
műtermen kívül is. ↔

Kozmann és Társa

fényképészeti, festészeti és fényképnagyítási műterme
↔ Debrecen, Piac-utca 44. szám. Ujfalussy-ház. ↔

FELVÉTELEK:

egész nap (vasár- és
ünnepeken is) min-
den időjárásban; mű-
világítás mellett este 7 óráig.

sokasága, akkor talán jobb lett volna, ha cikkének eszméi izzottak volna még továbbra is abban a kohóban, mely alatt a keserű élettapasztalatok s csalódások tüze ég.

Próbáljuk csak elemezni az eddigi hozzászólásokat!

A legelső: *Láblógázi*. E sajtóságon hangzó álnév hallatára önkéntelenül is variálni kezdi az ember e név betűit: Láblógázi, Gázlólábi, Lólábgázi s a többi. A névnek ezt a legutóbbi variánsát igazolja az általa írott cikk tartalma is.

A minden körülmények között tiszteletre méltó doktori rang kigúnyolása, az egész cikken szinte patkócsattogtatva keresztül vágató izgalom kelle-ténél erősebben is igazolja az álnév fenti variánsát. Ott pedig, midőn szántsándékosan félreértvén dr. Veress általánosításait, kideríti, hogy a szóban forgó cikk a debreceni papválasztás hatása alatt az árpád-téri érdemes parochus (Gratulationem fero!) terhére íródott minden takargatás ellenére is előtűnik — a lóláb.

„*Könyvrágcsáli*“ barátom esete (Nem jobb volna-e, ha nyílt sisakkal vitatnók meg ezt az ügyet?) annyira egyedül álló, hogy az ahhoz fűzött reflexiók-ból általános érvényű tanulságokat levonni igen bajos. Beismerem, hogy az én múlt vasárnapi egy k tükörcserepem is elgörbült egy kissé. (Új tantárgyak a theológián.) De sarkadi káplán barátunk feljajdu-lása is sokkal subjectivebb természetű, semhogy kiállaná „a mindenféle hangulatoktól“ mentes kri-tikát.

Kinek van hát igazsága? *Gönczy Bélának*-e, ki kész inkább fatalistává lenni, semmint a most érvényben levő választási törvényeket hibáztatni, vagy *Andrássy Kálmán* kollégánknak, ki *boldogfalvi* szemüvegen keresztül nézi és „látja a dolgokat a maguk helyén és tényleges egymásrahatásukban“ s épen ezért még a kérdés feltevését is ildomtalanak tartja? Én azt hiszem, ha már épen azt akarjuk megtudni, hogy hol az igazság, sehol sem kereshetjük azt egyebütt, mint az egymásnak ellentmondó véle-mények és hozzászólások conclusióinak az egyönte-tűségében. S ebben Láblógázi atyánkfiaival is egyet-értünk: *választási törvényeink tökéletlensége a bajok legfőbb oka*.

Megfoghatatlan, hogy erről a szomorú igazságról — néhány érthetőleg subjectiv véleménytől elte-kintve — mindenki meg van győződve, s e bajok Carthágójának még sem kerül valami nyomát kos szavú Catoja, ki újra, meg újra ráirányozná anya-szentegyházunk vezető köreinek figyelmét a zsinat egybehívásának halaszthatatlan sürgősségére.

Vagy a romok felett kesergő Mariusok korában élünk már?

Kálvinista bank.

Jókai, a nagy költőkirály a szabadságharc után nagyobb körutat tett Erdélyben s impressióiról *Magyarhon szépségei* című művében számol be. A

nemzetiségi kérdésnek a felekezeti szempontokkal való összefüggését hogyan vette volna észre az ő mélyre látó lelke?

Egyik gyönyörű leírásában ezt olvasom:

„Annak hogy tősgyökeres magyar községek eloláhosodtak, igen egyszerű a magyarázata. Messze földön nem volt hozzájuk közel református lelkész, aki gyermekeiket keresztelte, halottaikat eltemette volna; pogányul pedig csak nem élhet, nem halhat az ember: ott volt az óhitű pap... s lassankint el-hagyták miatta a hazai nyelvet.

A román pápa minden szegény földön megél, talán nem is olyan tudós mindegyik, mint lelkésztől várnök, de a hegyek közt elszórt nyájnak pásztor kell, s Urunk idejében nem resteltek a nép pásztorai meztelán is járni, mint most az oláh papok szegényei; az eredmény pedig az, hogy *a magyarság elenyészik ott, ahol a szegénység kezdődik*“.

Több, mint 60 esztendő telt el azóta s ime ma a Kálvinista Bank szervezésének sürgős szükségességét azzal kell indokolni, hogy „Erdélyben a nemzetiségek évről-évre merészebben teszik rá kezüket a magyar birtokokra s e miatt pusztulnak, földönfutókká lesznek magyar és sok esetben református véreink, akiket pedig a saját bankunk olcsóbb kamatjával a kellő időben megmenthettünk volna“ (Lelkész-egyesület.)

Én ugyan nem tudom, hol van az megírva, hogy Magyarország nemzetiségi kérdéseit is épen a mi szegénységében elhagyott felekezetünknek kell meg-oldania, de érzem, hogy ha egyszer komolyan neki látunk, erre is képesek leszünk. Csak az a kérdés, hogy csakugyan olyan nagyon-nagyon sürgős-e ez a bankügy?

Ha igen, ha csakugyan ég már Ucalegon, akkor mit tépelődünk, mit tanakodunk?

Rosszak a pénzüviszonyok! Még rosszabbak is lehetnek, mire valamire elhatározzuk magunkat. S akkor talán már késő lesz minden buzgólkodás.

Vagy csak szalmaláng, görögtűz minden mi felekezeti és magyar hűségünk, melyet még bom-bákkal sem lehet provokálni — a tettek mezejére?...

Theologiai Szaklap.

Nincs tudomásom arról, hogy a Molnárak Lapja-nak a szerkesztője azzal a kéréssel fordult volna előfizetőihez: döntsenek áprilisig a fölött, vajjon óhajtják-e a lap életben maradását, vagy sem. Azt meg épen kitűnő forrásból tudom, hogy a Magyar Gépipar, derék gépészeinknek és vasipart üzö kéz-műveseink szaklapja a legjobb létfeltételek között szolgálja előfizetői szellemi érdekeit.

Ezeket tudva, igazán megfejthetetlen rejtély előttem, hogy a Theologiai Szaklap, melynek olvasó-közönsége nemzetünk szellemi arisztokráciájának egy tekintélyes kontingense: a magyar protestáns lelkészi kar, olyan súlyos válságba jusson, hogy annak fent-maradása, vagy megsemmisülése még csak szóba is jöhessen.

„Meteor“ szálloda Budapest

VII., Erzsébet-körut 6. szám.

120 kényelmesen berendezett szoba.

Légtűtés. — Liftszolgálat éjjel-nappal.

Fürdők. — Vacuum cleaner. — Összes

vidéki lapok. — Szobák 4 koronától.

Alig hiszem, hogy volna sorainkban csak egy is, aki valamelyik budapesti napilapot ne jártná 16—18 koronás előfizetési árban. Az a lap, melyről szó van, évi 6 korona ellenében szolgálja a mi külön mesteriségünk magasabb rendű ügyeit. Még ha fel sem vágják is füzeteit azok, kiket *csak* pásztorokul (s nem egyszerűs mind doktorokul is) rendelt az Úr, még akkor sem szabad elnéznünk, megengednünk, hogy e lap előfizetők hiányában megsemmisüljön.

Szégyenlem leírni, de cikkem címe kötelez: hallottam olyan kifogást is a Theologiai Szaklap ellen, hogy nagyon is szárazak, elvontak, *tudományosak* a közleményei. Én Istenem! Ha ez is elfogadható kifogás, akkor lehet-e, szabad-e csak egyetlen egy szót is emelni dr. Veress István cikkének azon állítása ellen, hogy karunk tudományos nivója az utóbbi pár évtized alatt észrevehetőleg alább hanyatlott?

Vagy nem ismernék azok talán, akik az ellenkezőt vitatják, még Révész Imre Figyelőjét sem? Bors.

Papp László.

IRODALOM.

Dr. Lencz Géza: A keresztyénség előállása. Debrecen, 1913. Városi nyomda — 8° 59 lap, ára 1 korona.

Őszinte örömmel és nagy érdeklődéssel tanulmányoztuk végig ez 59- oldalas tanulmányt, melyet tudós szerzője, a debreceni református theol. akad. systematikus tanára az 1912—13. tanév 2-ik felében tartott előadásai nyomán írt. Örömmel még fokozta az a tudat, hogy a tanulmányból egy olyan kérdés feletti véleménynyilvánítással ismerkedtünk meg, amely az emberi élet legnagyobb kérdése: a legújabb vallástörténeti kutatásoknak a keresztyénségre gyakorolt hatásával s a keresztyénségnek más pozitív vallásalakokhoz mért értékviszonyával. Különösen képen értékelni tudjuk e nehéz és kényes kérdésben a hangadó véleménynyilvánítást, mert bizonyos, hogy theologiai téren az események többszörösen a fejünkre nőttek. A magyar protestáns theologia az utolsó évtizedekben nem igen kísérte figyelemmel azokat a kutatásokat, amelyek az ókori kelet színterén oly meglepő felfedezésekhez és tudományos eredményekhez juttatták az emberiséget, még kevésbé törekedett e kutatások nyert új igazságait vallásos téren kamatoztatni, nem csoda tehát, ha

vallástörténeti felfogásával és előadási módjával a világprotestantizmus egyetemes szellemi közösségéből kiesett s már-már az a veszély fenyegette, hogy a vallásos élet problémáit nélküle, sőt ellenére oldják meg. Újabban azonban nálunk is előtérbe lépett az a helyesebb felfogás, hogy jó lesz a külföldi tudományos theologia munkáját minden vonatkozásában érdeme szerint elbírálni s még olyan állításai és eredményei előtt sem szemet hunyni, amelyek évezredek hagyományos felfogását látszanak megbolygatni. A magyar protestantizmus végre megtalálta önmagát s hű maradt ahhoz az apostoli utasításhoz, mely a keresztyén ember értelmi élethivatását így írta körül: „mindeneket megvizsgáljatok s ami jó, azt megtartsátok”, vagy „a lélek mindeneket megvizsgál, még az istennek mélységeit is”. A dr. Lencz tanulmányát annál nagyobb figyelemben kell tehát részesítenünk, mert hazai földön, ha jól tudom, az én szerény kísérletem után az egyedüli rendszeres összefoglalása és megoldása akar lenni a keresztyénség vallástörténeti problémájának, s mert vallástörténeti irodalmunk szegénysége, sőt szinte teljes hiánya folytán őszinte elismeréssel kell fogadnunk egy ilyen tudományos szempontból is nagybecsű kísérletet, amilyent dr. Lencz bocsát a tudós alapos hozzáértésével lelkészeink és a művelt nagyközönség kezébe. E tanulmány szakszerű bírálatban minde mai napig még nem részesült (egyedül dr. Erdős József theol. prof. ismertette a Protestáns Szemle 1913. évi dec. füzetében), holott úgy tartalma, mint értékes tudományos felépítettsége folytán egyaránt megérdemli. Ildomosnak tartjuk tehát, ha bíráló ismertetés formájában felhívjuk reá lapunk s a művelt protestáns közvélemény figyelmét annál is inkább, mert nálunk még nagyon hangsúlyozni kell a tudományos munkásság szükségességét, feltétlen értékét. Szerző elismert tudományossága, a személye iránti legőszintébb tisztelet s tanulmányának komoly értékelése készítetnek arra, hogy megjegyzéseinket a szokottnál kissé hosszasan tegyük meg s foglaljuk azokat jövődó vallástörténeti kutatásaink esetleges továbbirányítása céljából is a *cél, az eljárási mód s az eredmény* hármas kritikai nézőpontja alá.

Dr. Lencz művét, apologetikus jellegűnek szánta s hittel-hitnek, szívvel-szívnek írottak kívánja tekinteni, az objektív tudományos kutatás által a keresztyénségbe idegenből becsúszott képzeteket ilyeneknek elismerni hajlandó, de vallásos téren a kauzalitást áttörhetetlen dogmának el nem fogadja, sőt az isteni supranaturalis önkinyilatkoztatás lehetőségét vitatja.

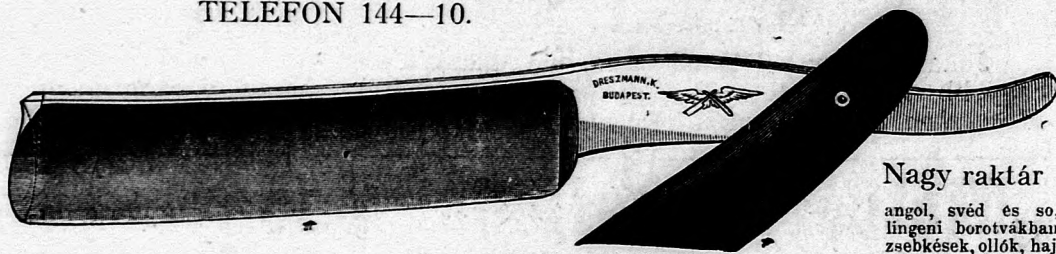
Dreszmann Károly késes és borotva műköszörüs Budapest, VII., Erzsébet-körut 22. sz.

TELEFON 144—10.

Borotvák.

Legjobb minőségben, melyek a saját műhelyemben lesznek készölve s hajszál élesre fenve. Angol borotva 5 kor., svéd 4 kor. és solingeni 3 kor. Gillette pengék készölése 12 drb 1 kor. 50 fill., borotva készölés 1'20—1'60 kor., hajvágó gép készölése 1'20—1'60 kor. A készölések a saját felügyeletem alatt történnek.

Nagy raktár

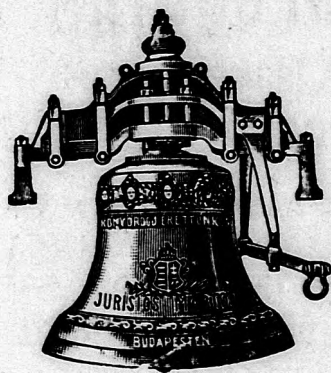
angol, svéd és solingeni borotvákban zsebkések, ollók, hajvágógép, fodrászat és kertiészeti cikkekben.

Így írja körül maga a szerző a célt, ami más szóval talán így volna kifejezhető: az isteni kijelentés lehető szözszerinti tartalmának a védelme minden megerőtlenítéssel, felhígítással, támadással szemben. Elfogadjuk. A hit annyira subiectív dolog s oly tiszteletreméltó, mondhatni, szent gyökerekből táplálkozik, hogy feltétlen respektusra számíthat még akkor is, ha másnál talán más formában jelentkezik. A hit az a világot mozgató erő, mely élet és világnézeti principiummá kifejeződve semmi akadályt nem ismer, még a lehetetlenséggel is megbirkózik. A legteljesebb mértékben méltánylandó tehát, ha higgadt, komoly tudósnál mint tudományosan is megalapozott világnézet érvényesül egy olyan vallásformának a védelmében, mely a mi hitünk szerint is az abszolút, kijelentett, tökéletes vallás és minden keresztyén hitnek az alapja. Jogossága még kirívóbb lesz, ha figyelembe vesszük, hogy tényleg avatatlan dilettánsok, egy Smith, Drews, Maurenbrecher s a híres Babel-Bibél vita felületes, elsekélyesítő túlzásai ellenében kell megvédelmeznie a keresztyénség abszolút-ságát, hirdetni tökéletes váltság vallás jellegét s hangsúlyoznia, hogy különbség van forma és lényeg között s az előbbi befolyásoltsága mit sem változtat a tartalom értékén. De az apologetikus jellegnek csak e szertelen túlzásokkal szemben, csak azok kezdődő határmegyejétől van meg a létezési jogosultsága. Komoly, theologailag képzett, az igazságot kereső tudósok nézeteivel szemben azonban nincs meg. Ez egyértelmű volna annak az elvnek a proklamálásával, hogy csak az egyik részen van az igazság, a másik rész tévelyeg s az igazságot nem is keresi, hanem egyre távolodik tőle. Gúzsba kötése volna a protestantizmus szellemi életerejének, mely ép a szabad kutatás magasztos elvén, a hit és tudomány oly sokszor és annyi joggal hangsúlyozott harmoniáján épül fel. Távolról sem akarom állítani, hogy dr. Lencz apologetikus előadása ily színezettel bír, sőt a legnagyobb lojalitással ismerem el előkelően nemes, a mások hitfelfogását is kellőképen respectáló jellegét, csak elvül hangsúlyozom: a keresztyénség igazságai mindmegannyi apologiák önmagukban, époly kötelező, sőt a hittudat benső lényegének és tárgyi tartalmuknak megfelelően még kötelezőbb erővel bírnak, mint más igazságok és sem orthodox, sem liberális theologiai részről az igazság keresés útjait eltorlaszoló külön apologiára nem szorúlnak. Vagy

igaz a keresztyénség — s én lelkem teljes meggyőződésével vallom, hogy igaz és megdönthetetlen — s akkor nincs oka félni saját embereinek kutatásától, de viszont arra sincs szüksége, hogy mint Harnack oly szépen kifejezi — egy sociális arcanumnak képzeljük, mely minden lehető konzerválni és megjavítani akar, hanem marad egy szent élet tartalma által megbizonyított, felülmúlhatatlan élet és világnézeti elv, mely megvalósulását munkálja az egyén és közösség fejlődő életében, — vagy nem igaz s akkor vonjuk be a megtépett lobogót, többé nem csatajelvény, nem diadalmi jel, — a megadás szimboluma az. A protestantizmus sohasem zárta el s a XX. század száguldó szellemi életében még kevésbé zárhatja el a kutatás szabadságát hívei elől, ha tenné, nemcsak önmagát tagadná meg vele s lemondana létjogáról, hanem még versenytársát, a katholicizmust is maga fölé engedné kerülni a tudományos elv vallási téren való alkalmazásában, amelyre szerte a világon számos meggyőző példát találunk.

Az elv ily hangsúlyozása mellett különben teljesen egyetértünk tudós szerzővel abban, hogy az igazság köntösét felölteni látszó, de lényegileg nem igaz állítások ellen, melyek csak rombolni tudnak, de építeni nem, a kritika és visszautasítás teljes szigorával kell eljárni, melyet elvégez részünkről a minden irányban alapos obiectív theologiai képzettség s inspirál az élő keresztyén hit.

Nem osztozunk azonban szerző *eljárési módjában*, mellyel a keresztyénség vallástörténeti problémáját akarja megoldani. Legelőször is kifogásoljuk beosztását. Miért kellett a Jézus életét személyétől különválasztani s külön tárgyalás anyagává tenni, mikor a kettő alapjában egy: az élet a személyi erők és tulajdonságok produktuma? Talán helyesebb lett volna s a tanulmány értékét nagyban fokozta volna, ha az első és harmadik rész egyesített, s az első rész anyagául pl. a synoptikus evangéliumoknak évszázadok bibliai-kritikai munkája által tisztázott történeti értéke vétetett volna. Az olvasónak tudnia kell, hogy a hit Jézusa nem csupán a hívő lélek alkotása, reménye, vágya, hanem a történelem élő alakja is, kinek tanai, evangéliuma igazsága felől tett szent bizonyágtételét kétségtelen hitelességű és obiectív történeti értékű okmányok igazolják. Elismerjük azonban, hogy a Jézus élete és személye jelzett kettéválasztása szerint a tárgyalás részlete-

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején Ő Felsőge a király által 2 aranykeresztel lett kitüntetve. Mesekönnyű indítás, nem rezegteti az állványt, még kevésbé a tornyot. ++++++ Csupán előnye van, hátránya nincsen.

Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. ++ Kedvező fizetési feltételek Felülmul minden eddigi szerelést.

Jurisics Márton

ALAPITVA 1868.

TELEFÓN 77-51.

harangöntő- és harangfelszerelő gyár Budapest, Rózsa-utca 51-53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Munka felvétel végett díjmentesen utazom a helyszínére. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás.

sebben alakult és sok olyan epizódot megvilágosított, amelyre egyesített tárgyalás esetén aligha került volna sor. Nagyobb hibának tartjuk, hogy előadása egyes kiszakított vallástörténeti paralellek, sőt épen modern tudósok nézeteinek az idézésére fekteti a fősúlyt, ahelyett, hogy a vallástörténeti eszmék egymásközötti nyelvi és lényegi összefüggését, a belőlük szövídő kortörténeti háttérrel, pszichikai szülő okaikat s a continuitás sorrendjében egymásra gyakorolt hatásukat tekintené, ami pedig minden vallástörténeti kutatás titka és sikerének záloga. A vallástörténetben maradandó eredményekre jutni soha nem fog az, aki az összehasonlítás anyagát majd innen, majd amonnan, az egyik vagy a másik vallásalakzatból szedi össze, — nem, a vallástörténelem egység, melyet úgy kell tekinteni, mint összefüggő egészet, mint egy Isten szerető és nevelő vallásos hatását, melyet az ember értelmi képességéhez mérten különböző időben különbözőképen fogott fel és fejezett ki, de a zsidó monotheismusban és a Jézus keresztyéniségében: a próféták s a Jézus szívverésében megismerte, átértette, megérezte emberileg képzelhető legmagasabb: tökéletes minőségében. A fejlődésnek a zsidó és keresztyén vallás volt az isten teleologikus világrendjében a célja s e célt elérte különböző fokozatok létrehozása által, amelyek eszerint szükségszerű produktumai az örök isteni bölcseségnek s egyúttal mindmegannyi összefüggő láncszemek a vallásos élet előhaladó, fejlődő processusában. Az összefüggést letagadhatatlanul mutatja a nyelv: a közös kifejezési formák, pl. istennevek, jelzők, kultikus cselekvények s egyéb vallási fogalmak azonos kifejezései, majd sokszor a tartalmi azonosság is, mely a nyelvi bizonyítékoknak főkiegészítő része. Ezért kell minden vallástörténeti kutatásnak elengedhetetlenül nyelvi és kulturtörténeti színezettel, megalapozottsággal bírnia. A dr. Lencz tanulmányát nem akarjuk szigorúan ez elvi mérték követelményei szerint mérni már csak azért sem, mert a mi viszonyaink s eddigi vallástörténeti előkutatásaink figyelembevételével mellett e mérték igaztalan volna s mert készséggel el kell ismerni, hogy paralleljei kiválogatásában szigorúan tudományos kritikával jár el és szinte mindent felhoz, ami a mai vallástörténeti kutatások alapján értékesíthető, de az elvet hangsúlyoznunk kell épen ama magasabb cél érdekében, amelynek ő elismert, nagy tudású munkása s szerény katonájául csekélységem is vallom magamat.

Dr. Lencz kutatása *eredményeit* a tárgyalás apologetikus jellegének megfelelően abban lehet összefoglalni, hogy a keresztyénség szentírásbeli tanainak és eszméinek meggyőződéses védelmezései. Alig néhány ponton ismeri el a keresztyénség kifejező képzetek befolyásoltatását az idegen vallástörténeti képzetanyag által. Pl. megengedi (16. l.) a Jézus születési története egyes mozzanatainál a keleti mythos öntudatlan utóhatását, a középlényekről szóló tan idegen eredetét is elfogadja, a meghaló és feltámadó isten mythosának a nyomait látja maga is az Apokalypsis 4 : 2 köv. és 12 : 1. köv. v. leírásában s az utolsó dolgok tana végső gyökérszárait is idegenben keresi, de csak ennyit és semmi többet, a vallástörténet magyarázó analógiáit minden más ponton visszautasítja. Teljes joggal. Az érvek és ellenérvek szabad mérlegelése minden tudós egyéni joga s a döntésért csak saját lelkiismeretének tartozik felelősséggel. Mindazonáltal őszintén sajnálom, hogy Lencz vizsgálódásait kizárólag a keleti vallásalakok felé fordítván, nem vette észre, vagy legalább is minket nem tájékoztatott, hogy a koine-ra is kiterjesztett vallástörténeti kutatásoknak az övéinél sokkal több tudományosan kétségtelenül bebizonyított eredménye van. A Deissmann, Weinel, Lietzmann, Wilcken, W. Bcusset, Ramsay, Reitzenstein, Cumont stb. kutatásai révén ugyanis ma tisztán látjuk, hogy az őskeresztyénség kifejező képzetek pl. a parusia, epifanea, a kyrios, a lytron, a soter, az evangelion stb. mindmegannyi használt és alkalmazott sacralis képzetek volt az egykorú pogányságnak is, sőt igen sok eddig kizárólag újtestamentominak hitt kifejezés megvolt a nép legalsó és legegyszerűbb osztályai nyelvhasználatában is és épen onnan jött át a keresztyénségbe, tehát a keresztyén vallás igenis erős összekötő szálakkal fűződik oda az egykorú antik világ vallási képzettömegéhez s azt a páratlan vallásos tartalmat, melyet alapítója, a Jézus Krisztus az Atyával való közvetlen élő kijelentés összekötő forrásából hozott alá a földre s bizonyított meg igazságára nézve a legnagyobb áldozattal: büntetlen élete feláldozásával az első hívek az idvezítő rájuk gyakorolt ellenállhatatlan személyi varázsa folyamánként ép e képzettömegbe öltöztettek fel s tettek minden idők legnagyobb vallási értékévé. S ami e felfedezések nagyszerűségét még emeli, az az a tény, hogy e kifejező képzettömeg, mint hitelesen megállapított, nem talán az egykorú római

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasszer J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

császárkor, vagy a hellenismus találmánya, hanem annak a csodálatos kulturának az öröksége, mely keleten különböző fázisokban és nüansokban több mint 3000 esztendőn keresztül uralta a világot. A dr. Lencz művének tehát e közvetlen egykorú összekötő vallástörténeti anyagra is ki kellett volna terjeszkednie annál is inkább, mert az onnan nyert eredmények a legfényesebben megerősítették volna dr. Lencz azon általunk is vallott tételét, hogy Jézus a keresztyén hitnek nemcsak kijelentője volt, hanem tárgya is: a római cesarkultusznak a keresztyénségben a Krisztus kultusz lett a mása, s mert semmiféle vallástörténeti analogizálás meg nem fogja dönteni a keresztyén vallás örökérvényű tanát: az üdvösség Isten ingyen kegyelméből a Jézusban való hit által van.

Kisebb kifogásokat itt nem emelünk a munka ellen, mindössze tán a sok sajtóhibát s a 11. l. a Tiskhu isten ismeretlenségét s a 24. lapon a jegyzetnek az Izraélre és Babylonra vonatkozó tartalmi tévedését említjük fel. Egyebekben illesse feltétlen elismerés a tudós szerzőt becses és áttekinthető összefoglalásáért, fáradságos utánjárásal és szigorú kritikával végzett gondos munkájáért, amelynek már pusztán jelenléte is hirdeti, hogy a vallástörténeti kérdés a magyar protestantizmus egyik legnagyobb problémája.

Debrecen.

Varga Zsigmond.

Díszítő Művészet. A művészi ízlésnek szélesebb körben való terjesztésére az Iparművészeti Iskola egy folyóiratot terjesztett. Hasznos útmutatásokkal oktat, míg közvetlenül lemásolható részletrajzaival példákat nyújt ez a lap. Van benne női kézimunka csipkétől, elemi iskolás keresztlétektől kezdve alapos himzésig mindenféle fajta. De talál benne mintát és ízlésfejlesztő képet mindaz, aki fém, fa, bőr, üveg stb. munkák iránt érdeklődik akár kedvtelésből, akár hivatásból. Főképen pedig felvonultatja mindazt a kiváló díszítő kincset, amit népünk a múltban s művészeink a jelenben alkottak. E révén aztán a rajzoktatás számára nyújt megbecsülhetetlenül magyaros és művészi segédeszközt. A *márciusi* 3-ik számban közel 100 színpompás képet, 14 színes műmellékletet és számos melegvasalással közvetlenül lemásolható részletrajzot nyújt a lap közönségének s mindezt a legpazarabb kiállításban szép, színes, modern kivitelben. Kézimunkát kedvelő asszonyainknak, leányainknak, grafika iránt érdeklődő ifjúságunknak, általában iparművészettel foglalkozóknak melegen ajánljuk figyelmébe ezeket a tartalmas füzeteket. Munkatársai: Muhits Sándor, Rippel-Rónai József, Bíró Mihály, Szablya Fischaul Ferenc, Damkó József, Jászi Oszkárné, Lesznai Anna, Helbing Ferenc, Nagy Sándor, Juhász Árpád stb., akik így nyomtatásban is ízlésre és ízléses öntevékenységre oktatják a magyar közönséget. A Díszítő Művészet nemcsak anyagát tekintve változatos, hanem előállítása is sok gondnal s sokszorosítása gummihengerekről nyomó amerikai körforgón kiváló technikai készséggel ment végbe. Előfizetési ára évenként (10 füzet) 15 korona. Kiadóhivatal Budapest, V. Rudolf-tér 6. Mutatványszámot szívesen küld a kiadóhivatal.

Előfizetési felhívás. Költeményeimből egy kötetet ohajtanék kiadni. Őszintén megvallom, hogy nincsen

bennök egyetlenegy sem a ma divatos fajtából, mert a világ, a kör, melyben az én sok szenvedéssel teljes életem csöndesen közeleg az elmúlás felé, ilyeneket se meg nem enged, se ilyenekre nem képesít. Kérem azokat, kik eddigi munkálkodásomat rokonszenvével kísérték, tegyék lehetővé előfizetésük által a kötet megjelenését. A munka *Szabolicska Mihály előszavával* a tavasszal fog megjelenni s a megrendelőknek keresztkötés alatt küldetik meg. Gyűjtőknek 10 példány után egy tiszteletpéldánnyal szolgállok. Előfizetési ára fűzve 3 korona, mely alulírott címére küldendő április hó 1-ig. Ramocsaháza, (Szabolics várm., posta helyben) 1914 február havában. *Erdélyi Imre.*

Meg kell-e még egyszer keresztelkednem? Ez a kérdés a baptisták eleven toborzó munkája után sok magyar protestáns embert foglalkoztat, nyugtalanít. Magyar irodalmunk pedig meglehetősen szegény az idevonatkozó munkákban, úgy hogy alig van olyan munka, amely összefoglaló feleletet adna e kérdésre, letárgyalván azt a biblia, az egyháztörténelem s a gyakorlati keresztyén élet szempontjaiból, bebizonyítván, hogy a gyermekkereszttség is bibliai és így jogosult. Moderschn Ernő németországi lelkész fenti című munkája népies modorban, minden vonatkozásában letárgyalja e kérdést, teljes világosságot derítve arra. A baptisták egyoldalú, elfogult támadásaival szemben védő fegyver gyanánt adhatjuk az egyház híveinek kezébe. Lelkészeknek is hasznos segédkönyvül szolgálhat e kérdés letárgyalására, esetleg szószéken is. Olcsóságánál fogva terjesztésre is alkalmas. Ára 40 fillér, (egy példány portója 5 fill.). Megrendelhető a fordító: Kádár Géza református lelkész, Zilah (Szilágy m.) címen, vagy a Bethánia Iratterjesztésénél, Budapest, VIII. Sándor-u. 23/a.

KÜLÖNFÉLÉK.

Március idusa.

*Nyílt csatában, ki hősi elszántsággal
Honért, szabadságért bátran vérezett:
Nem halt ám az meg, hanem csak aluszik,
A szent tusán nyert babérain nyugszik.
Virraszt álma felett:
Hála s emlékezel.*

*Ki a népjogok istenadta rendjét
Megvédeni élte árán kész vala:
Elfeledve, hogy lehetne nagy tette?
Szolgaságból hazánk népét kivette:
Emlékezel s hála
Legyen a jutalma.*

*„Szabadság, jog-egység és testvériség”
— E szent háromság, mit ajkuk hirdete —
Él-e még szívedben, óh, korcs-ivadék?
Vaj’ nemes teltre lelkesít-e még,
Vagy végképp’ kivesze
Az emlékezte?!*

*Gyáva magyar! Nem. Korcs az, ki feledi
Ama nagy napoknak hősi korszakát,*

*Mikor martir-halálra elszántan
Fegyvert ragadt e nép s harcba ment bátran,
Védve magát, jogát,
Honát, szabadságát.*

*Március idusa, im üdvözöllek!
— Merész álmodom hiszem, valósulni fog —
Hogyha nem boldog is még most a magyar:
Az lesz, nyomolokba, ha lépni akar.
És egykor lépni fog...
Bár most még sír, zokog.*

*„Enmagunktól jügg drága sorsa.”
Ti adtátok e köllevelet nekünk
Dicső harcosi magasztos eszméknek.
Ha fiaitok nyomolokba lépnek:
Szabad lesz nemzetünk!
Hogy az lesz, ... „esküszünk”.*

(Értarcsa.)

Szoboszlai Sándor.

— **Püspökiktatás Miskolcon.** Nagy nap virradt fel az Avasalji-Szinvaparti szép Miskolc városa érdemes polgárait. Visszaszerezték a n. b. e. Kun Bertalan halálával elvesztett püspöki székhelyet. Mert bizonyára az is nyomott a kettős választásnál a latban, hogy itt van a nagyszámú nép, két szép templom, 3 pap, két református közép-iskola és internátus, 50 éves református nőegyleti árvaház és ami legfőbb: szabadelvű tényezők hatása alatt fejlődő gazdag, magyar városi élet. Mi reformátusok nem választhatjuk el magunkat ettől, sem az élettől, sem a magyarságtól, sem a haladástól. Az élet, a fejlődés hozta magával azokat az eszméket is, amelyek a dr. Tüdös István hajóját emelték. A református egyháznak demokratikus jellege követeli, hogy a kerület székhelye odahelyeztessék, ahol legtöbbet tehetnek érte s mi Miskolctól várjuk a tiszáninneni kerületben a református egyháztársadalmi szervezetek kialakítását és különösebben a nőnevelésre vonatkozó intézmények megvalósítását. Ami volt és ami Sárospatak a fiúkra nézve, annak kell lenni Miskolcnak a leányokat illetőleg. Nem riválítás, hanem új alkotások a cél és a régi nagyság visszaszerzése. S az vissza is térhet a dr. Tüdös István kormánylata alatt, ki nagy többséggel nyerte el a püspökséget s akit ereje teljében, mint a legnépesebb s legnagyobb jelentőségű kerületi városnak lelkészét avattak fel f. hó 10-dikén püspöki méltóságába. Összegyültek ez alkalomra a kerület s annak hivatalosai. Felrobogtak a Dókusok, a Mecznerek s a többiek. Eljöttek a lelkészek, tanárok; egyháziak és világiak. Képviseletük magokat a testvéregyházkerületek és felekezetek, maga a kormány is, aki a rokonszenves Benedek Sándort küldte ki ez alkalomra. És ott volt a nagy tiszántúli kerület elnöksége gróf Degenfeld Józseffel és dr. Baltazár Dezsővel az élén, Márk Endre kollégiumi és kerületi ügyészszel, az ügyvédi kamara elnökével, a debreceni főiskola akadémiáinak tanárai Kun Béla rektor-professzorral, Hajdu vármegye főispánja Domahidy Elemér, az esperesek közül Berey József nagykarolyi, Vass Mihály szabolcsi esperesek és a lelkészek közül is számosan. A dunántúli Kiss József pápai esperes

és Németh István főjegyző képviselték. Erdélyből a lelkes és buzgó Lészay főgondnok, Nagy Károly főjegyző és Csiszár A. jöttek. A Dunamellékről B. Papp István, Petri Elek s mások. Az ág. evangélikusokat a rokonszenves Geduly Henrik püspök vezette fel. D. e. 10 órakor volt a gyülekező a Felsőbb református leányiskola udvarán. Hatalmas menet indult innét a Kakasos újtemplom felé s a fekete palástos papok egészen elveszték a fényes díszruhás urak és miskolci polgárok, falusi előljárók s a helyi gyülekezet tagjainak óriási tömegében. Általában kár, hogy a papság nem testületileg vonult fel s a templomban is nem testületileg helyezkedett el. A beiktatás rendkívüli egyházkerületi gyűlés keretében történt meg a templomban. Nem helyeselhetjük ezt a formát, melyet a n. Fejes István beiktatása alkalmával is láttunk. A templomba csak a megerősített választás kész eredményeit kell behozni és az avatást magát. Ennek a módja is meglehetősen szegényes ebben az alakban. Mi, tiszántúliak, megfelelőbbnek tartjuk azt a formát, mely a lelkészszentelést veszi mintául. Tiszáninnen a főgondnok beszédére és a püspök prédikációjára esik a súly. Az új püspök az Isten országáról beszélt, amelyet építeni akar a társadalomban, az egyetemes egyházban és a kerületben. Szép csengő hangon elmondott beszédére még alkalmunk lesz visszatérni. Most csak a hatást akarjuk leszögezni, amit a templomot teljesen megtöltő óriási közönségre tett. Könnyel teltek meg a szemek, midőn özvegy édes anyjáról szólott s a polgárok arcáról szeretet és büszkeség sugárzott a püspök felé, aki az ő papjuk. Templom után a küldöttségek vonultak fel úgy negyven körül. A városháza nagy terme nem tudta befogadni a jelentkezőket, akik közül harmadik helyen az egyetemes egyház, a kerületek és főiskolák küldöttjei vonultak fel gróf Degenfeld József konvienti elnökkel, aki fellépésével, daliás termetével, szép üdvözlő beszédével mindenkinek megnyerte elismerését. A testvér evangélikusok után az Orle tisztelgett. Ez a küldöttség volt a legnépesebb s ebben részt vettek a kerületnek eddig a Lelkészegyesületbe be nem lépett lelkészei közül is többen. Dr. Baltazár Dezső az Orle elnöke volt ennek a küldöttségnek a szónoka s milyen szónoka. Elnök, alelnök lelkész-társak szíve dobbant itt össze a közös testvériségben, ölelkezésben és közös örömben. Ez a jelenet valószínű történeti érdekű volt, azzá tette a két beszéd és alkalom maga. Azután jöttek a többi tisztelgők, akik mind versenyeztek a dr. Tüdös István ünnepelésében. A püspök maga is szép szál ember, mindenkinek jóságosan, megfelelően válaszolt s szavainak közvetlenségével még jobban megnyerte a lelkeket. D. u. 2 órára került a diszebedre a sor. 700 ember, sőt talán még több is, szorongott a Böczögő korona szállodájának kettős nagy termében, hol tósztaival ismét a püspök állott a közérdeklődés központjában. Beszédén kívül némely hivatalos tósztot szívesen el engedünk volna, vagy legalább is nem találtuk felettebb alkalmatosnak és arányosnak a régi harcok felemlegetését. De hát nem is ez a fő, hanem az, hogy ismét püspöke van a Tiszáninneni kerületnek s a munka és a béke s a haladás a hit nevében készül kormányozni és megvalósítani ott a szép hegyek alatt az Istenországát. Szívvel óhajtjuk, hogy valósítsa is meg.

— **Dunántúl új püspöke.** Antal Gábornak a sirján még ki sem zöldre a fű, Dunántúl már meg is történt az új püspöknek a megválasztása. Ezt a püspökséget a kerület legöregebb s legbefolyásosabb esperesének Czike Istvánnak ajánlották fel, aki Antal Gáborral szemben a kisebbségben maradt pártnak a jelöltje volt. Ezen a választáson aztán csakugyan ő győzött, midőn az ő hathatós ajánlatára a pápai teológiai akadémia egyik jeles tanárát, a kerület egyházi főjegyzőjét dr. Németh Istvánt ültették a püspöki székbe. 304 szavazat közül 216-tal győzött Kiss József pápai esperes felett, akit az ifjabb nemzedék támogatott. Legyen szerencsés ez a választás mind egyházunkra, mind dr. Németh Istvánra nézve, kit új méltóságában mi is tisztelettel köszöntünk a többek között az Orle részéről is, melynek tagjai közé 2 évvel ezelőtt belépett. Dr. Németh István 3-ik püspök a Lelkészegyesület tagjainak a sorában s vele a lelkeszi és esperesi testületek mellett a legmagasabb karban is többségre jutottunk.

— **A debreceni egyetem tanszékeire kiírták a pályázatot.** E héten a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumból a főiskola hatóságaihoz leérkezett az egyetem tanszékeire a pályázati hirdetés. Rövid néhány napon belül a hivatalos közlönyben is meg fog jelenni. A pályázat a theol. filozófiai és jogi karon szervezett 27 rendes tanszékre szól, melyeknek elosztása szerint a theologia 7, a bölcsészeti és jogi kar 10—10 tanszékkel részesednek az állományból. A pályázati határidő március 31-ig bezárólag tart, amely ideig a kérvények kellően felszerelve közhivatali szolgálatban levők által felettes hatóságuk útján, mások által közvetlenül adandók be a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz. Egyszerre több tanszékre is lehet pályázni, ami természetesen csak az egymással összefüggő rokon tudományzajokra vonatkozik. A theol. 7 tanszék elosztása a következő: 1 ószövetségi, 1 újszövetségi exegetikai és irodalomtörténeti, 1 egyháztörténeti, 1 dogmatikai, 1 vallásbölcsészet és vallástörténeti és két gyakorlati teológiai tanszék. Végre elérkezett tehát a főiskola egyetemmé való alakulásának tényleges kezdőpontja. A gondos vetés meghozta az aratást is s e pillanatban egy szebb jövő reményével s a múlt dicsősége iránt érzett megilletődő hálával mondunk búcsút a régi sziklavárnak: őseink büszkeségének, a híres scholanak, s kívánjuk, hogy egyetemmé magasztosulva mint a protestáns hit és igaz tudomány csarnoka szolgálja változatlan hivatásérzettel hazánk s egyházunk legszentebb érdekeit! Itt említjük meg, hogy a pozsonyi egyetem jogi karára is kiírták a debreceni egyetem tanszékeivel együtt 13 tanszékre a pályázatot. Akarjuk hinni, hogy a pozsonyi 13 jogi tanszéknek a debreceni 10-el szemben való megállapítása nem a pozsonyi egyetem szélesebb alapokra való fektetését akarja jelenteni, ami az egyetem érdekében túlságos áldozatokra kényszerített Debrecennek határozott megrövidítése volna, hanem talán a helyi viszonyok által diktált kényszerűség és rövid időn belül Debrecen is megkapja mindazt, amire kulturája és anyagi áldozatai fejében teljes joga van.

— **Tőkekamatsegélyek egyházkerületünkben.** Az egyházkerületi pénztári hivataltól vett értesülésünk szerint mikorra ezek a sorok megjelennek, valószínű-

leg megérkezik készpénzben az egyetemes konvent 251—1913. számú határozatában egyházkerületünk 76 egyházközsége részére engedélyezett tőkekamatsegély. Az egyes egyházmezők közt a segélyek így oszlanak meg: Alsószabolcs-hajduvidéki egyházmezőben 56,600 korona. Beregi egyházmezőben 34,000 K. Békésbányai egyházmezőben 34,000 K. Bihari egyházmezőben 30,000 K. Debreceni egyházmezőben 8000 K. Érmelléki egyházmezőben 55,000 K. Felsőszabolcsi egyházmezőben 23,000 K. Középszabolcsi egyházmezőben 25,000 K. Máramaros-ugocsi egyházmezőben 69,000 K. Nagybányai egyházmezőben 125,000 K. Nagykárolyi egyházmezőben 24,000 K. Nagyszalontai egyházmezőben 3000 K. Szatmári egyházmezőben 66,500 korona. A segélyek után 32 éven át 1%-os tőketörlesztést kell az egyes segélyezett egyházközségeknek fizetni, mit az egyházkerületi pénztárhoz kötelesek beküldeni évenként január hó első hetében. A kamatot az országos közalap hordozza. Az első évi törlesztési részletet leghelyesebb lesz már a tőke kiosztása alkalmával elszámolni. Egyébként a pénztári hivatal úgy az érdekelt egyházközségek lelkészeihez, mint az esperesi hivatalokhoz is külön értesítést küldött ebben a kérdésben. A felvételtől nem szükséges nyugtát küldeni, csak a pénzek megérkezésekor értesítést a vételtől. Jogosan várja egyházi kormányzóságunk, hogy a tekintélyes összegű segélyezés a haladás, az erősödés útján való előretörésvé rendjén szembeütő nyomokat fog maga után hagyni. Őseink üldöztetések között is megoltalmazták az egyházat a megsemmisüléstől. A béke idején, hatalmas segélynyerések után a késő utódoktól jelentős lendületet várunk.

— **A hódmezővásárhelyi helyettes lelkészség.** (mintegy 2200 korona fizetés szabad lakáson kívül) megüresedett. Jó bizonyítványokkal jelentkezni lehet e hó 18-ig Szeremlei S. lelkésznél, ki ezügyben bővebb értesítést is adhat. Az állás azonnal elfoglalandó.

— **A népesedés problémája.** A Magyar Tudományos Akadémia március hó 9-iki ülésében Bernát István felolvasást tartott a nemzetek fejlődése szempontjából oly fontos népesedési kérdéstről. Támaszkodva Wolf Gyula boroszlói egyetemi tanár, Leroy Beaulieu és az angol Hubbard, nem kevésbé Werner Sombart adataira, kimutatja, hogy a születések apadása nemzetközi jelenség s hogy a társadalmak felfogását átható kapitalizmus erősen befolya a népesedés irányítására is. Tapasztalatok bizonyítják, hogy a falusi, tehát kevésbé vagyonos és értelmileg is alantabb álló népnél a szaporodás nagyobb, mint a városi népesség körében. A városi népesség rétegei szinte versenyeznek az apadó succrestentiával. A felsőbb rétegek élvezetvágya és a gyári munka eredménye hasonló. A születések csökkenése feltűnő a kultúra embereinél, a színészek, a művészek, bürokratáknál és a liberális pályák művelőinél. A kereső nép számának növekedése még jobban apasztja a gyermekek számát. Sorra véve Európa országait, szinte mindenütt behívonyul, hogy a vagyon, a jólét és szellemi műveltség nem hat előnyösen a népesedésre, sőt ennek éppen ellenkezője áll. Leroy Beaulieu szerint a jólét bizonyos fokán a demokratikus gőg, az önzés s a régi erkölcsök elhagyása egyengeti a népesedés megakadályozásának útját. Hubbard és Wolf a szocializmus eszméinek

terjedését okolja. Hazánkban a zsidóság legújabb fejlődése bizonyít ez állítások mellett. Ez a szívós és bizonyos tekintetben bámulatos faj az utolsó 50—60 évben nemcsak óriási vagyont tudott szerezni, hanem nagy részük természetes tehetségét a művelődés segélyével fokozta is. A vagyon és a műveltség megszerzése után azonban a zsidóság elveszti ami sokáig ereje és büszkesége volt: a prolificitást. Dr. Ruppin szerint Bulgária és Románia kivételével a más hiten levőkre több születés esik, mint a zsidókra. Amely mértékben emelkedett a múlt században a zsidók vagyonossága, ép oly arányban csökkent a születések száma. Kovács Alajosnak a Közgazdasági Szemlében közölt tanulmánya szerint az izraeliták nagy természetes szaporodása megvolt a 90-es évek végéig, az emancipáció által teremtett megváltozott viszonyok hatása alatt természetes szaporodása rohamosan csökkent. Ennek két oka a zsidók városba tódulása és a vagyoni kulturában való emelkedésük. A Sionizmus egyik vezető szelleme Max Nordau is hirdeti, hogy a gyermektől való idegenkedés, az egyén jogainak bátrabb érvényesítéséből fakad, ami maga a haladás, a művelődés. Felolvasó megállapítja, hogy a vagyon és művelődés, melyeket a közfelfogás a haladás legbiztosabb emeltyűinek, sőt magának a haladásnak tart, a népesedés tekintetében ellentétben állanak a nemzetek érdekeivel. Az orvoslást Leroy Beaulicu adminisztratív intézkedéseken kívül a régi, egészségesebb erkölcsökhöz való visszatérésben keresi. Wolf a sok gyermekes családok favorizálását, agglagény adót, a pornografiának és prostitúciónak korlátozását, a fényűzés csökkentését ajánlja. Fahlbeck a gyökeres orvoslást az egyén felelősségérzetétől várja, melynek erősítésére azonban az altruizmuson kívül még egy erő kell: *a vallás*. A problema az egyén és a közérdek között kifejlődő ellentét kiegyenlítése. Rá kell birtani az egyént, hogy biztosítsa a fajnak jövőjét, lemondás és áldozatok árán is. A mai irányzat helyébe olyat kell állítanunk, melyben a romboló erőknél hatalmasabbak az építési tényezők. Meg kell teremtenünk a maradót, sőt fejlődő civilizáció biztos alapjait. Az értelem, a tudás ehhez magában nem elég. A véges, a földrekorlátolt törekvések helyébe olyanokat kell ültetnünk, melyek a végtelennel kapcsolnak össze. A faj érdekei csak így győzedelmeskedhetnek az önérdeken, melynek helyébe a kötelesség lép: vallási sanctioval. A cél az egyén önkéntes feláldozása a legfenkölttebb kötelességért: *a legfensőbb oltárán*.

— **Varga Gusztáv** 1887—1914. ... Ismét egy új sir!... Ismét egy ifjú lélek szállott el az élők közül... ismét egy gyülekezet maradt árván, pásztor nélkül!... Gyermekükért aggódó szülőknek féltett kincse, mindene... szállott a sírba! Eltemettünk egy ifjú pályatársat, egy gyülekezetnek pásztorát, ki még az imént állott ifjú szívvel, telve reménységgel, vággyal egy gyülekezet élére, hogy megkezdje Istentől megáldott tehetségével, nemes ambícióval egyházépítő munkáját. A *szamosangyalosiaknak* ismét gyászuk van; ifjú lelkészük *Varga Gusztáv* meghalt. Még alig száradt fel a köny, még alig hogy elsíratta e kis gyülekezet sokat szenvedett, de a szenvedésében is mindig szeretettel körülvelt ifjú pásztorát, Jakab Ernőt, alig ölelte keblére azt, akit az Úr elválasztott arra, hogy hirdesse „*annak hatalmas dolgait*,

aki a sötétségből az ő csudálatos világosságára hívott el“ bennünket, ismét megjelent a halál öldöklő angyala, hogy elvigyen egy ifjú lelket, aki még most akarja leszedni munkájának megérdemelt gyümölcsét! — Varga Gusztáv született Botpaládon (Szatmár megyében) 1887 február hó 7-én egyszerű, vallásos, földművelő szülőktől. Elemi iskoláit szülőfalujában elvégezvén, tanítójának és nagynevű lelkészüknek, néhai Bélteky Albertnek ajánlatára szülei bevitték a szatmári református főgimnáziumba, hol erős szorgalma, értelmes tudása által osztályában az elsők között volt. 1907. év júniusában érettségi vizsgát téve, a lelkészi pályára ment. 1911. évben a sárospataki theológián befejezvén tanulmányait, szülőfalujában Botpaládon néhai Bélteky Albert lelkész mellett káplánkodott, kinek elhunytá után Gacsályba ment át segédlelkésznek. 1913 január 1-én Kömörőbe ment Kormány Bertalan mellé; itt érte a szamosangyalosiak megtisztelő bizalma, amidőn 1913 nov. hó 10-én egyhangúlag megválasztották lelképásztornaknak. Ekkor már beteg volt. A gyilkos kór — amely annyi ezreket fektet a sírba — szervezetét erősen megtámadta s látszott rajta napról-napra jobban, hogy ereje gyengül s nem tudja legyőzni a rettenetes betegséget. Január hó 4-én volt a beiktatása, de ő már szolgálni nem tudott. Hiába volt az orvosi kezelés, ereje fogyott, míg végre testben-lelekben megtörve haza ment szülő falujába, a szerető szülei karok közé — meghalni. Február hó 14-én érte utól a kéréletlen halál. Megváltotta az Úr szenvedéseitől, magához vette szerető lelkét, jó lelkét, tiszta lelkét. Temetése 16-án (hétfőn) délután ment végbe Botpaládon nagy részvét mellett. A gyászos háznál Tóth Sándor túristvándi-i lelkész mondott megható s igen szép imádságot, majd Majoros András ottani tanító mondott beszédet. A templomban Kánya Gyula botpaládi lelkész tartott felette beszédet, elbúcsúztatta szeretteitől, híveitől a korán elköltözött ifjú lelkészt. A temetőben Csépké Béla gacsályi lelkész mondott szíveket-lelkeket megható, megindító, gyönyörű síri beszédet, majd Kollonay László kömörői segédlelkész szép beszédben búcsúztatta el a kömörői református egyház nevében a megboldogultat, amelynek egy éven keresztül rajongásig szeretett káplánja volt. Végül Thury Sándor negyedéves hittanhallgató buzgó imája után átadták „a port a pornak“. Legyen édes, szelíd és csendes a megboldogult ifjú pályatársunk pihenése, a megszorodott szívekkel pedig legyen Istennek áldó kegyelme és szeretete!

Túrháti.

— **Egy bizonyítvány.** Levél a szerkesztőhöz. Nagytiszteletű szerkesztő úr. Meglehetősen keserűséggel olvastam én is a dr. Veress István cikkét és sajnálom, hogy hirlapi közlemények után hajlandó megítélni bennünket és a lelkészi képzettséget. Kitünő bizonyítványaimmal én is itt vagyok a falun és még csak nem is gyűlölködöm. Híveim száma nem sok, de gondot ad az ő és egyházam szegénysége, az én kis fizetésem és családom gondja. A cikkezésekre nem érzek hajlandóságot, a jókat azonban örömmel olvasom. De elfoglalnak a munkát kereső híveim elhelyezése érdekében folytatott levelezéseim is. Mert ha nem akarom, hogy Amerikába menjenek, még munkát is keresnem kell számukra a széles országban, ott, ahol akad. Most vagy 25-en Tatabányán

találtak alkalmazást közbenjárásomra, de ott is állandóan összeköttetésben vagyok velök, bizonyítja az ide mellékelte levél is, melyet dr. Veress István úr nem fog ugyan lelkészi hivatást igazoló bizonyágnak tekinteni, de amelyet én (hozzá hasonlókat is többen tudok felmutatni) nagyra értékelek. Az erdélyi szász püspök közölte a kivándorlók leveleit. Tessék névtelenül helyet adni ennek is. Szeretettel köszönti T. S. ref. lelkész. A kérdéses és eredetiben beküldött érdekes levél így hangzik: Kelt Tatabányán 1914 február 8-ikán. Édes tiszteletes úr. Kívánom, hogy ezen pár soraim friss jó egészségbe találja tiszteletes urat és becses családját. Tudatom a tiszteletes urat hála Istennek mink is egészségesek vagyunk mindnyájan, és továbbá tudatom tiszteletes urat arról is, hogy a levelet, melyet hozám küldött megkaptam, mejnek nagyon megörültem és megértettem belőle mindent, mink nem számítunk haza majd csak húsvétra, ha a jóisten megengedi érni és erőt egészséget, segédelmet ad, legyen hála a jó Istennek, hogy megsegített, hogy a hideg januárt eltöltöttük és kérem a jó Istent, hogy ezután is segítsen meg bennünket. És kérem tiszteletes urat ne tesék elhíni azoknak, akik hazamentek, hogy ezt vagy az beszélnek, azoknak elsekelet volna jöni, tudatjuk, hogy nem fonják kolbászal a sövényt. Itt pedig ellehet dolgozni én míg élnék is el dolgoznék itt, mindenféle tekintetbe meg vagyok vele elégedve, itt mindent jót adnak és itt elég jó kényelmes hejen vagyunk, a munka nem veszélyes és nem nehéz, én kocsit pucolok, a többiek pedig a mázsánál vannak. És kérem a tiszteletes urat, tesék leni szíves velünk tudatni, hogy megküldték-e tiszteletes úrnak a vonati költséget, amin édes apámék eljöttek. És az ujság is (a Vasárnap) megjelenik minden vasárnap, mejből sokmindent lehet tanulni. Egyéb különöst nem tudok írni, nincs sem bajunk és tisztelem tiszteletes urat és tiszteletes asszonyt és a tekintetes asszonyt és jóegéséget kívánok istentől. És kérem a jó Isten áldását tiszteletes úrra, mert ha tiszteletes úr nem találta volna ezt a munkát, sosem jöttünk volna ide, nagyon jó hogy eljöttünk, mert nagyon sokat segít rajtunk, nagy hálaival és köszönettel tartozunk tiszteletes úrnak, áldja meg a jó Isten tiszteletes urat és becses családját és segítse meg a jó Isten minden feltett szándékára, hogy mindég segítője lehesen minden szegénynek, ezel levelem bezárom, maradok tisztelettel a távolban K. E. üdvözli édes apám is tiszteletes úrékat mindnyájokat. Isten áldja meg minden jó akarónkat.

— **A kisvársányi református ifjúsági egyesület** már másodízben tartott vallásos estét február 22-én. Először a múlt évben karácsonykor. A február 22-iki vallásos est programja a következő volt: 1. 37. dics. 1. verse, énekelte a közönség. 2. Alkalmi ima, imádkozta Nagy László ref. s. lelkész. 3. Megnyitó, tartotta Gavallér János lelkész úr. 4. A rab, Petőfi Sándortól, szavalta Meggyesi Juliánna. 5. Tied vagyok, tied hazám, Orosz Gyula tanító úr vezetésével énekelte az ifjúsági férfi-kar. 6. Kis gyermek halálára, Vörösmarty M.-tól, szavalta: Vadász Juliánna. 7. Jézus a tengeren: Fejes J.-tól, szavalta Jászai József. 8. Szükölködünk, énekelte a férfi-kar. 9. Megérdemljük-e a keresztyén nevet? írta s felolvasta Nagy László református segédlelkész. 10. Térj magadhoz

drága Sion... énekelte 2 szólamban a leányok kara. 11. Jézus és a nép, Tompa Mihálytól, szavalta Szőke Balázs. Végül Gavallér János lelkész úr zárószavai után elénekelte a közönség a XXIII. zsoltár 1 versét. Az estnek úgy erkölcsi, mint anyagi sikere nagy volt. Az ifjúsági egyesület perselyébe 7 korona 50 fillér gyűlt.

— **Temetési szertartásaink, az életleirat (biográfia).** Az elhunytak iránti kegyelet legelsőbb azok tisztességes eltemetésében áll. Minden temetés tisztességes ugyan, mely a lelkész és tanító, vagy csak a tanító közreműködésével történik, de mégis vannak egyes fokozatok a temetési szertartásokban, melyeknek alkalmazása fok szerint a temetést tisztességessebbé teszik. Ilyen fokozatok: ének szóval az énekező vezérlete melletti temetés, ima, halotti beszéd, életleírás és búcsúztatóval temetés, néha a prédikáció után oráció tartás s a temetőben síribeszéd tartás sokkali temetés. Az imádságos temetés háromféle: vagy egyszerű imávali temetés, vagy az ima után a felektől búcsúztatás, vagy ima után életírás s utána búcsúztatás. Van még ima és orációvali temetés. E különféle temetési szertartási formák azért rendeltettek, hogy a szomorú felek anyagi tehetségekhez képest, ezek közül válasszanak; különbözők lévén a fungáló lelkészeket egyik, vagy másik fokozat szerint illető temetési stólák. A temetések alkalmával elérendő cél a tanítás és vigasztalás. Ezek el is vannak érve a halotti imák, a halotti beszédek és búcsúztatók tartásával. Mi szükség van tehát az elhunyt rokonságának a gyászbeszéd utáni felolvasásra, az nem tanít, az nem vigasztal, sőt midőn hallják az elhunytak, szüleinek, testvéreinek, árváknak neveit felolvasni: sírnak. Népünk, igaz, szereti hallani neveiket a katedrálból felolvasva és épen emiatt van aztán baj, ha abba minden rokon nincs felírva. Nagyon nehéz az életleírás elkészítése úgy, hogy az főként falu helyen több kívánni valót ne hagyjon fel; mert többnyire felívre, sőt néha még többre is terjed az életírat, mivel a fél falu rokonságban állván egymással, a gyászos felek megkívánják, hogy azok mind fel legyenek írva, mert jaj a gyászoló családnak, ha csak egy rokon is történetesen kimarad az életleíratból. Ilyesféle hangokat kell elszenvedni a gyászoló családnak: ugye én nem vagyok rokonotok, mert arra se érdemcsítettetek, hogy a pap a rokonok közt engem is felolvasson, no, jól van, én sem ismerem el rokonságunkat. Meg van a harag. A leckéztetésből kijut a lelkésznek is, a rokonságot feldiktáló funérátornak is. Káptalannak kellene lenni az ember fejének, hogy a sok rokon egytől-egyig eszébe jusson és azt felirattassa, egy-kettő, sőt több is mindig marad ki a rokonok közül. A mi vidékünkön régebben a lelkészek írták le minden díjnélkül az életleiratokat, még most is több helyen a lelkészek írják és a rendes halotti stólát kapták és kapják. Az ifjabb lelkészek már nem írják az életírásokat, készen veszik azokat át és olvassák fel a szószékből. Ez helyes intézkedés, mert így ha kimarad valaki a rokonok közül, nem a pap fejére száll az odium, mint eddig szállott. Ha már ez az életleírás piktus mosculus, akkor erre nincs is tulajdonképen szükség, mert nem tanít, nem vigasztal, sőt a szomorú feleket még jobban keseríti. Miért nem törli ezt el a zsinat, amint eltörölte a verses búcsúztatókat. Helyén volna már be-

hozni az imás temetéseket, mint ez Kecskeméten 60 év óta szokásban van és a temetőbeni rövid siri beszédeket. Amikor is az imák könyv nélkül mondatnának. A zsinati tagok bölcsességétől függ, milyen temetési szertartásaink legyenek jövőben. Én a fenti okokból azt óhajtom, hiszem, hogy lelkészársaim közül többen egyetértenek velem abban, hogy temetések alkalmával ne legyen életleírat felolvasás, épen azért: biografiám delendam esse censeo. (Vállaji.)

— **16 vallásos és ismeretterjesztő estély a papi egyházban.** Élénk belmissziói tevékenység indult meg még a téli idők beálltával Takács Imre segédlelkész buzgó munkálkodása folytán a papi egyházban. November 2-ika óta hetenként vallásos és ismeretterjesztő estélyeket tartunk, ezideig 16-ot, melyeken az éneklés, imádság és népszerű biblia-magyarázat emelte a lelkeket Istenhez, munkálta a hitben való állhatatosságot, kedveltette meg a könyvek könyvét, a bűnök ostromozásával felmutatta az erények gyakorlásában rejlő boldogságot s a jól folytatott élet jutalmát. Ezután az élet mesterének, a történelemnek lapjairól vett példák előadása, vallásos- és világi költészetünk gyöngyeinek elszavalása erősítették a kálvinista öntudatot s ismeretterjesztés mellett a vallás iránti és egyház iránti buzgó szeretetnek ápolására is jótékony hatással voltak. Ilyen szabad előadás és szavaltat minden estélyen tartatott és pedig a következő címek alatt: 1. A belmisszió általában, a vallásos estélyek jelentősége és célja. 2. A reformáció hazánkban való gyors elterjedése. 3. Kálvin élettörténete. 4. A reformáció hazánkban való elterjesztői s az igazi patronusok. 5. Dévay Biró Mátyás élettörténete. 6. Szegedi Kiss István élettörténete. 7. Méliusz Péter élettörténete. 8. A teremtés népszerű apologetikus magyarázata. 9. Az ó-szövetség eszme beteljesedése a Messiásban. 10., 11. és 12. Jézus életének története. 13. Erdély s az erdélyi magyarság veszedelme. 14. A szekularizáció. 15. A gályarabok története. 16. A szeretet-intézmények s ezzel kapcsolatban a szegény-alap céljának ismertetése. A segédlelkész által elszavalt vallásos költemények: Judás; A könyvek könyve; Keresem az Istent; Herodiás; Jefe; Ráchel siralma; Isten; Jézus; A gyermek Jézus eltűnése; Keresztelő János; A könyvek versengése; Az élet; A világlátó; Az első ibolya; Heten vagyunk; Édes anyánk, és több különböző tárgyú szépirodalmi költemény, melyekhez ha még hozzászámítjuk a tanító s több iskolásgyermek és felnőtt egyháztág ilyen irányú szavaltatát, be kell látnunk, hogy mindegyik estélyen elég gazdag program nyújtott a megjelent közönségnek. Most már az elért eredményről kellene számot adni. A hallgatók befogadására az iskolaterem igen sokszor szűknek bizonyult; a templomba járók száma azóta megnövekedett s a hívek önkényes áldozatkészsége emez estélyeken adott perselypénzzel megteremtette a szegény-alapot, mely eddig 33 korona 60 fillér, ami a csekély vagyonnal rendelkező, alig 200-at számláló egyházközségben nem megvetendő eredmény. Ha még hozzátesszük azt, hogy ezen estélyeket római és görög katolikusok is szép számban látogatják, mi egyházunknak csak hasznára lehet, önkéntelenül az az érzés szállja meg lelkünket, hogy: „nagy dolgokat cselekedett mivelünk az Ur!”

— **Búcsúünnepély.** A debreceni ref. tanítónő-képző-intézet növendékei március 7-én tartották szokásos búcsúünnepélyüket. Felvonultak rá közéletünk kiválóságai, ott volt főtiszteletű Püspök ur, Márk Endre és még sokan; ott voltak a szülők és sokan a régi növendékek közül is. A hatalmas műsor tele volt vidámsággal, kedvességgel, nótával, vírággal. Mindenki megállotta a helyét vitézül, a szereplők egytől-egyig nagyon ügyesen viselkedtek. Amellett pedig az eredeti Dóczy-beli kedves jelenetek sem hiányoztak, ilyen volt az is, mikor az intézeti zenekarban a zeneértő tanárok is — az igazgatóval élükön — helyet foglalnak. De volt is taps és siker, nemcsak erkölcsi, de anyagi is. Az előadást háromszor ismételték meg. Közönség pedig lett volna még a negyediken is. Közel 300 korona volt a tiszta jövedelem, mely összeggel a rendkívül fontos tanulmányi utazás-alap 1250 koronára emelkedett. Jól esik regisztrálni ezt, mert ez a siker annál szebb és nagyobb, ha tudjuk, hogy többi tanintézetünk a közönséggel való kapcsolatot, az eredményes ünneprendezést nem tudják elérni. Sem gimnáziumunk, sem akadémiánk a kath. egyletekkel a versenyt felvenni nem képesek, úgy, hogy a nagy ref. városban a közönség összetartásának, a közönségre való hatásnak misszióját egyedül a nőnevelő-intézet végzi. Legyenek üdvözölve.

— *yc* —

— **Gyermekek dohányzástól való eltiltása.** Fejér vármegye közönsége legutóbb szabályrendeletileg elrendelte, hogy a 15 éven aluli kiskorúaknak a vármegye területén nyilvános helyeken dohányozniok, dohányt, szivart, cigarettát saját céljakra vásárolniok, elfogadniok, vagy magukkal hordaniok tilos. A kiskorú, aki a rendelkezés ellen vét, kihágást követ el és a hatóság által — természetesen az 1909. évi 160.000. sz. B. M. rendelet fiatal korúakra vonatkozó részeinek figyelembevételével — megbüntetendő.

— **Királyi kitüntetés.** A magyar kereskedő világ egyik kiváló tagját: *Mauthner Ödön* nagykereskedőt és törvényes utódait Ófelsége a magyar királyi földművelési miniszter ur előterjesztésére díjmentesen a magyar nemességgel Jánoshegyi előnévvel tüntette ki. Ezen kitüntetés általános rokonérzessel találkozik, mert Mauthner Ödönnek a hazai magtermelés, magkereskedelem és kertészet terén elért sikereit jutalmazza. Megbízhatóságáról ismert cégének, amely az idén ünnepli 40 éves évfordulóját, sikerült a külföldön is kivételes eredményeket elérni. Nagy segítsége van az öreg, de még mindig fiatal Mauthnernek két fiában: Mauthner Alfréd és Mauthner Pál-ban, akik szintén páratlan szorgalommal és nagy szak-tudással viszik tovább előre e világhírű céget előnyére és dízére a magyar kereskedelemnek.

Egyszerű és különleges gyártmányú zseb-, inga-, fali- és ébresztő-órak szakszerűen lesznek javítva, jutányos árban Apródinál, Debrecen, Szent-Anna-utca 2. szám.

Különösen templomfestéseknél felhívjuk olvasóink figyelmét Schuller vállalatára Debrecen, Simonffy-utca 25. sz. Telefon 806. Költségvetés díjtalan.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.
Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Pályázat

a szatmári református egyházmegyében fekvő nemesborzovai egyház nyugdíjazás folytán megürült lelkészi állására, melynek javadalma a következő:

1. Tizenhárom hold és nyolcszázhatvanegy □-öl szántó- és kaszálóföld.
2. Húsz köböl próvent búza.
3. Öt öl tűzifa beszállítva.
4. Különféle szolgálmányok (szántás, aratás stb.).
5. Garaspénz.
6. Állami fizetéskiegészítés 1039 korona 60 fillér.
7. Lakás és kert természetben.

A nyugalmazott lelkész 150 koronát igényel beruházás címen.

Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

A pályázati kérvények a II-ik t.-c. 16-ik §-ában megjelölt okmányokkal szabályszerűen felszerelve, 1914. évi április hó 11-ik napjáig küldendők be Kovács Lajos espereshez Szatmár-Németibe.

Debrecen, 1914 február 27.

Dr. Baltazár Dezső.
püspök.

Konfirmáció alkalmából ajánljuk a Révész-Szoboszlai-S. Szabó-féle: Konfirmációra előkészítő kátét kérdésszerű és feleletekben. **Ára 30 fillér.**

Legujabb theologiai ujdonságok.

Most jelent meg:

Debreczeni Lelkészi Tár. XI. köt.
Szerkesztette: **S. Szabó József.** **Ára kötve 10 kor.**

Jánosi Zoltán: Papi dolgozatok.
VIII. kötet.

Közönséges egyházi beszédek. **Ára kötve 6 kor.**

Ugy ezek — mint az előbbi kötetek —

csekély havi részletfizetésre
megrendelhetők

HEGEDÜS és SÁNDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatalában
DEBRECZENBEN.

Szab. Grazer-féle**egészségügyi papir.**

El az ujság-papirral! Kulturszükséglet!

Ezen papir egyenként hajtogatva és egymásba kapcsolva jön forgalomba. Használata megóvja az emberiséget fekélyek és ragályozástól, mely a tisztátalan papir igába hajtásával állandó veszéllyel jár az egészségre. Eddig példátlan olcsó árban árusítom ezen cikkeket, miért is a legkisebb keresetű kézimunkás fülkéjéből sem szabad hiányozni.

ÁRA:

Egy csomag 500 drb barnapapir (Grazer-féle) 30 fill.

Egy csomag 500 drb fehérpapir (Grazer-féle) 36 fill.

Egy drb hozzávaló tömör, elegáns tölgyfa-szekrényke, elzáró tolóajtóval . . . . 2 K 40 f

Mihály Sámuel

papirkereskedés, irodaberendezési szaküzlet, villanyerőre berendezett könyvnyomdai iparüzem

DEBRECEN, Piac-utca 30. sz. (Korzó.)

Alapított 1891.

Alapított 1891.

Férfi ingek, lábravalók,
Harisnyák, zsebkendők,
Selyem moaréék papi palástra,
Női divatszövetek,
Delainek,
Mosó velezek, flanelek,
Kész női ingek, ágyhuzatok,
Paplanok, matrácok,
Szőnyegek és függönyök,
Ágyterítők

olcsó, szabott árakon

kaphatók

Szabó Lajos fiai cégnél

DEBRECEN, RÓZSA-UTCA.

